

УДК 378.016:159.9 — 051

В. В. Волошина

кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної та консультативної психології
Інституту соціології, психології та соціальних комунікацій
НПУ імені М. П. Драгоманова
м. Київ, вул. Саратівська, 20,
e-mail: voloshyna-v@bigmir.net

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У ВИЩОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

У статті здійснено теоретичний аналіз методологічних засад професійної підготовки майбутнього психолога у вищому педагогічному навчальному закладі. Обґрунтовується необхідність розробки психологічної технології професійної підготовки майбутнього психолога з врахуванням положень ціннісно-особистісного підходу.

Ключові слова: методологія, технологія, ціннісно-особистісний підхід, професійна підготовка, майбутній психолог.

Наше суспільство переживає бурхливу популяризацію психологічної науки і практики. З кінця ХХ сторіччя почався активний ріст кількості психологічних факультетів і відділень. У багатьох освітньо-професійних програмах створюються подвійні спеціальності, де другою виступає психологія. Це поступово призводить до нівелювання значущості і втрати цілісності змістового наповнення професійної підготовки студентів зазначеної фахової діяльності. З'явилась надзвичайна кількість фахівців, які вульгаризовано, у кращому випадку еkleктично, підходять до трактування розробок психологічних наукових шкіл, проблем особистісного розвитку тощо, приховуючись за створенням «індивідуального підходу» у трактуванні психічних явищ. На нашу думку, такий стан є особливо загрозливим як з позиції подальшого розвитку навчально-методичного процесу, так і формування довіри у населення до фахового надання послуг психологами.

Професійна підготовка майбутніх психологів у вищих педагогічних навчальних закладах, за нашим переконанням, переживає кризу з декількох причин, а саме: 1) на певному етапі розвитку суспільства відбулася зміна змісту і значущості психології у житті кожної особистості. На початку ХХІ століття зростає загальна культура людей, а тому вони почали надавати певного змісту сигналам і подразникам, які надходять із оточуючого інформаційного простору, на які до цього часу не звертали уваги; 2) соціум наповнився технологіями, які не встигає досягнути розум особистості, а отже, потребує фахової допомоги у адаптації до сьогочасних реалій; 3) зазнала змін система цінностей особистості та її психологічна культура; 4) виник запит на соціальне обслуговування й змінилися вимоги суспільства до фаховості психолога.

Постановка проблеми. Початок розв'язання поставленої проблеми підвищення психологічної культури населення та отримання фахової допомоги, на нашу думку, криється у ефективності професійної освіти і кваліфікованості майбутніх психологів. Постанова цього питання не нова, але на кожному наступному етапі розвитку суспільства його актуальність набуває нових аспектів.

Основним нормативним документом, що визначає цільові орієнтири підготовки фахівців, є вимоги Державного освітнього стандарту, у якому враховується стан соціокультурного середовища, потреби і можливості осіб, які здобувають певний освітній рівень відповідного фахового спрямування, відповідність інтересам держави чи окремого регіону й типу навчального закладу, вимогам виховання й розвитку особистості тощо. Встановлені стандарти слугують еталоном при оцінці якості освіти й фаховості людини. Так, на нашу думку, сучасний етап розвитку вищої освіти у галузі психологічних знань потребує переосмислення системи підготовки майбутніх практичних психологів з метою удосконалення і деякої деталізованості спеціалізацій з переглядом рівнів кваліфікаційних вимог.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вищий навчальний заклад є одним зі ступенів особистісної соціалізації та професійної визначеності майбутнього фахівця, поглиблення його світогляду, обрання та закріплення професійної соціальної ролі студента. Саме у вузі повинна закладатися основа тієї системи професійних цінностей фахівця, з якою він вступатиме у професійну діяльність.

Теоретичний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених засвідчив, що питання методологічного забезпечення професійної підготовки майбутніх психологів завжди посідало чільне місце серед актуальних психолого-педагогічних емпіричних досліджень. Пошуки специфіки професійної підготовки, професіоналізму, психологічної та професійної готовності майбутнього психолога здійснювались у межах діяльнісного [С. Л. Рубінштейн, П. І. Зінченко, Г. С. Костюк та ін.], динамічного [Л. І. Анциферова та ін.], системно-генетичного [В. Д. Шадріковта, Б. Ф. Ломов та ін.], особистісно-діяльнісного [О. М. Леонт'єв, Б. Г. Анан'єв, О. В. Бондаревська, А. А. Деркач, М. І. Д'яченко, Л. О. Кандибович, В. В. Серіков та ін.], особистісно-орієнтованого [І. Д. Бех, І. С. Булах, К. Роджерс, В. Франкл, Е. Фром, І. С. Якиманська та ін.], суб'єктного підходів [В. О. Татенко та ін.] тощо.

Разом з цим ключовими у вивченні проблеми становлення професіоналізму психолога залишаються дві основні методології: «особистісно-орієнтована», представники якої стверджують, що професійне зростання можливе через розвиток особистісних рис та «діяльнісна», у якій наголошується на підвищенні ефективності фаховості через формування професійних якостей особистості.

Ідея С. Л. Рубінштейна [10] про розвиток особистості в діяльності не втрачає своєї актуальності, але, на нашу думку, для сфери становлення особистості в межах професійного навчання більш значущими виявляються положення динамічного підходу Л. І. Анциферової [2] про те, що особистість схильна до саморозвитку і виступає ініціатором своєї діяльності. При цьому, лише та діяльність сприяє її особистісному розвитку, яка породжує задоволення від процесу виконання й отриманих результатів та стимулює бажання особистості до розвитку і прояву своїх здібностей.

У межах цих позицій знаходяться наукові погляди Э. Ф. Зеєра, який професійне становлення особистості вбачав у процесі прогресивних змін людини під впливом професійної діяльності, а також її власної активності, спрямованої на самовдосконалення й самостановлення. Вчений довів, що професійне становлення обов'язково базується на потребі в розвитку і можливості її реального задоволення, де потреба виступає рушійною силою розвитку. А особистість лише тоді включається в діяльність, коли це виступає її потребою, а, отже, з'являються мотиви, що відображають потреби, які стали актуальними для особистості в певний період часу [8].

Системно-генетичний підхід В. Д. Шадрікова розкриває професійну підготовку особистості через розвиток її індивідуальних властивостей та здібностей. Вченим доведено, що в процесі розвитку якості особистості перетворюються у якості суб'єкта діяльності та особистості, а діяльність трансформується в індивідуальну діяльність. Значущим для нашого дослідження професійної підготовки майбутнього психолога видається положення В. Д. Шадрікова про «духовні здібності» особистості. Науковець не лише ввів у сучасну психологію це поняття, а й обґрунтував його сутність, визначив місце духовних здібностей в системі інтелектуальних якостей і довів, що розвиток духовних здібностей детермінується трьома чинниками: середовищем, вимогами діяльності та індивідуальними цінностями й смислами. Духовні здібності пояснювались вченим як властивості, які характеризують функціональну індивідуальність особистості, здатність зрозуміти, оцінити і зобразити інших людей у власній творчій діяльності. Вони є інтегративними проявами інтелекту й духовності особистості й виникають в результаті взаємозв'язку вроджених здібностей індивіда, трансформованих в процесі діяльності здібностей особистості як суб'єкта діяльності та взаємостосунків, які ґрунтуються на моральних якостях особистості. Духовні здібності визначають відбір інформації, характер її опрацювання та характер спілкування, підвищують цілеспрямовану проникливість розуму особистості, сприяючи концентрації свідомості на об'єктах, які дозволяють розв'язати проблему і розкрити її істинну сутність [17].

У межах суб'єктного підходу професійна підготовка майбутнього психолога розглядалася як досягнення певного рівня розвитку системи психіки, а саме, суб'єктності особистості. Відповідно положень цього підходу особистість виступає у якості відповідального суб'єкта, від якого залежить цілісність, збереженість і досконалість формування психічних властивостей, а отже, і сформованість власних професійних якостей. При цьому, суб'єктність В. О. Татенко пояснював як рівень розвитку психіки, досягнувши якого, особистість починає ставитись до власної психіки не лише гносеологічно, а й онтологічно — усвідомлюючи істинне, смислове в собі, що має право на власне існування як цінності й цілі [16].

У особистісно-діяльнісному підході [А. А. Деркач, М. І. Д'яченко, Л. О. Кандибович та ін.] акцент професійної підготовки особистості вбачався у цілісності формування індивідуально-особистісних та суб'єктних особливостей якостей і властивостей особистості, які забезпечують майбутньому фахівцю можливість ефективного виконання функцій професійної діяльності [1, 3, 13].

З позиції особистісно-орієнтованої професійної освіти [І. Д. Бех, О. В. Бондаревська, І. С. Булах, В. В. Серіков, В. І. Слободчиков, І. С. Якиманська та ін.] усі психічні явища, діяльність, індивідуально-психологічні відмінності майбутнього фахівця зумовлюються його особистісними характеристиками. Тому кожна особистість в процесі оволодіння професійними знаннями, уміннями і навичками прагне віднайти свій унікальний особистісний смисл майбутньої професійної діяльності, який позначається на ставленні та рівні засвоєння тих чи інших фахових знань [3, 5, 13].

Також О. В. Бондаревська особистісно-орієнтований підхід пояснювала як певний стиль спілкування учасників навчального процесу, який має орієнтуватися на ціннісно-сміслові компоненти змісту навчання, враховувати індивідуальні здібності й особистісні відмінності студентів та цілеспрямовано формувати професійно значущі особистісні якості й властивості майбутнього фахівця [3]. При цьому, центральним положенням особистісно-орієнтованого підходу є ціннісне ставлення до студентів, оскільки будь-які психолого-педагогічні впливи опосередковуються

їхніми індивідуальними властивостями, особистісними якостями, здібностями та емоційно-ціннісним ставленням до навчання й майбутньої професійної діяльності.

Саме В. А. Семиченко у власних дослідженнях визначила ефективність діяльнісного та особистісного підходів, охарактеризувавши їх як провідні концептуальні стратегії професійної підготовки у формуванні професійних якостей психологів-практиків [14].

Досить влучною характеристикою теперішнього стану вітчизняної професійної освіти стало визначення В. А. Семиченко про те, що рівень фаховості майбутнього психолога вимірюється його рівнем засвоєння теоретичних знань. І зовсім не звертається увага на оволодіння ним прийомами і техніками психологічної діяльності та сформованості у студента-психолога необхідних умінь і навичок. Поряд з цим не визначені головні критерії професійної придатності, знівельована відповідальність майбутнього фахівця за особистісний вибір професійного шляху і, як наголошувала В. А. Семиченко, «... дипломи видаються особам, що за своїми моральними якостями не мають права виконувати функції» отриманого ними фаху [14]. На жаль, на сьогодні ситуація професійної підготовки майбутніх психологів не зазнала кардинальних змін.

Підготовку до професійної діяльності варто розглядати, як своєрідний засіб розвитку особистості [14]. І саме вищий навчальний заклад має забезпечити цей розвиток. Описуючи методологічні основи професійної підготовки психологів, В. А. Семиченко орієнтувалася на ієрархію особистісних цінностей (як пріоритетних) — пошук свого місця в професійно-рольовій структурі суспільства, професіональних — повноцінне включення в професійно-рольові відносини та кваліфікаційних (якість сформованості професійних умінь і навичок) — інтеріоризація спеціальних знань, навичок, умінь, оволодіння техніками, технологіями, прийомами спеціалізації [14].

Також варто відмітити ряд сучасних методологічних підходів у поясненні специфіки професійної підготовки майбутніх психологів, які активно впроваджуються у вищих навчальних педагогічних закладах.

Одним із таких є компетентнісний підхід, у якому компетенції розглядаються як інтегрований теоретико-практичний результат навчання, соціально задана норма професійної підготовки особистості, що передбачає зміщення акцентів з елементарного теоретичного накопичення нормативно заданих знань, умінь і навичок до формування і розвитку у студентів-психологів здатності втілювати теоретичні знання в практику, володіти фаховими компетенціями і вміти їх успішно реалізувати в обраній професійній сфері.

Важливим для нашого дослідження є описаний О. В. Сидоренко, технологічний підхід у підготовці практичних психологів. Технологічність як процесуальне явище створює філософію досягнення необхідних результатів шляхом використання технологій або переконаності у можливості досягнення позитивних результатів шляхом використання технологій [15].

Методологію технологічного підходу О. В. Сидоренко вбачала у систематичній проробці проблеми шляхом сканування пам'яті й досвіду, аналізу літератури, інформації, вивчення документів та інших джерел для створення чіткої концепції, визначення завдань і планування результатів, програми, алгоритму дій для усіх учасників процесу. Технології, на думку вченої, виступають чуттєвим продуктом діяльності особистості, чітким алгоритмом дій, інструкцій, продуманою послідовністю кроків у будь-якому процесі й покроковим описанням процедури усіх необхідних дій. При цьому, засвоєння технологій вимагає взаємодії усіх учасників

процесу, а від майбутнього психолога інтерактивності та особистісної активності. Також для майбутнього психолога необхідне усвідомлення смислового взаємодоповнення і тісного переплетення клієнтських та тренерських технологій (процедур, ігор, технік), що і створює змістове наповнення технологічної концепції професійної діяльності психолога в тренінговій діяльності [15].

Наступною інноваційною методологією у вивченні професійної підготовки майбутнього психолога є діалогічний підхід [Г. Балл, М. Бахтін, С. Братченко, М. Бубер, Г. В. Дьяконов, М. Каган та ін.], у якому середовище взаємодії викладача і студента, а саме діалог, розглядається як сфера утвердження самоцінності особистості, розгортання її суб'єктного потенціалу, реалізації її духовних прагнень. На думку вчених наявність діалогічно-фасилітативних взаємин між викладачами і студентами-психологами, створення атмосфери довіри, відвертості, підтримки, емпатійного розуміння, а також присутність у студента внутріособистісного діалогу між свідомістю і власною особистістю, спілкуванням і навчанням та саморегуляцією поведінки є запорукою успішності особистісного та професійного зростання майбутнього психолога. Разом з цим, діалогічний підхід розглядається як методологічний фундамент теорії і практики професійної діяльності психолога, оскільки, на думку Г. В. Дьяконова [7], він є основою для парадигмального розрізнення й парадигмального визначення основних форм практичної психологічної роботи — психодіагностики, психокорекції та психотерапії.

Наукові розробки в межах культурно-психологічного підходу О. Г. Асмолова, О. Є. Сапогової, О. Б. Старовойтенко, Г. К. Радчук та ін. вказують на необхідність створення у вищому навчальному закладі умов, які б сприяли вибудовуванню взаємозв'язку суб'єкта професійної освіти зі світом культури, актуалізуючи потенціал самоорганізації і саморозвитку студента, фасилітуючи його осмислене, суб'єктивно включене учіння. Вчені переконують, що для формування у студента-психолога особистісного смислу змісту освіти необхідна особлива організація освітнього процесу, яка б враховувала суб'єктивну реальність ціннісно-смислової сфери студента, вибірково персональну значущість конкретного змісту і самого процесу освіти [11, 12].

Останнім часом надзвичайної актуальності у професійній підготовці майбутніх психологів набуває аксіологічний підхід [В. В. Абраменко, І. С. Бех, Т. А. Вілюжанина, З. С. Карпенко, Н. Г. Зотова, Н. П. Максимчук, О. Б. Мартинюк, М. В. Мицько, М. С. Яницький та ін.]. В основу цієї методології покладено положення про цінності як детермінуюче ядро особистісного розвитку, а професійний аксіогенез студента-психолога розкривається через інтерналізацію останнім загальнолюдських цінностей, на основі синергетичної, інтерперсональної співпраці викладача і студента.

Вивчаючи аксіологічний простір студентів у професійній підготовці Т. М. Буякас дійшла висновку про те, що майбутні фахівці потребують спеціального опрацювання, уточнення і розвитку свого ціннісно-смислового простору, усвідомлення місця і ролі своїх професійних цінностей. Ціннісно-смисловий простір сучасних студентів-психологів Т. М. Буякас охарактеризувала через особистісне та професійне самовизначення студента, зокрема, їхнє бажання до: саморозвитку, розкриття своєї унікальності, усвідомлення власної цінності, самоповаги, досягнення внутрішньої гармонії, віднайдення відчуття своєї цілісності, внутрішньої свободи, фаховості, необхідності суспільству, втілити себе в своїй справі, здобуття професійного визнання, вміння прощати, терпіти, довіряти, вміти любити, вміти вірити, бути щасливим тощо [6].

Запропонована З. С. Карпенко динамічна модель аксіогенезу особистості дозволяє поетапно заглиблюватися у смислові пласти аксіосфери студента і насамперед реконструювати ту гілку аксіогенезу, яка пов'язана з інтерналізацією соціокультурного ціннісного досвіду у структури ціннісно-смислової свідомості у процесі смислового переживання життєво важливих ситуацій. Вчена виокремила п'ять рівнів онтогенезу ціннісно-смислової свідомості суб'єкта: відносний суб'єкт (людина як об'єкт соціального впливу, індивід), моносуб'єкт (людина як активний діяч, суб'єкт відносно індивідуальної діяльності), полісуб'єкт (суб'єкт групової взаємодії, особистість), метасуб'єкт (суб'єкт суспільно значущої творчої діяльності, індивідуальність) та абсолютний суб'єкт (суб'єкт духовної практики, універсальність) [9]. Становлення цих рівнів свідомості студента-психолога чітко простежується у особистісно-професійному зростанні майбутнього фахівця під час оволодіння ним професійними знаннями, уміннями і навичками у вищому навчальному педагогічному закладі.

Узагальнюючи ключові положення методологічних підходів професійної підготовки майбутніх психологів, можемо зауважити, що одним із провідних чинників професійної підготовки вищезазначених наукових позиції є ціннісні орієнтації та цінності майбутнього фахівця, які створюють центральне ядро смислоутворюючих позицій особистості як у особистісному, так і професійному розвитку. У відповідності до особистісно-орієнтованої методології система особистісних цінностей спрямовує професійний вибір особистість. І в той же час, як зазначав В. О. Татенко [16], в процесі професійного навчання студент-психолог має віднайти сутнісне в собі, тобто віднайти професійну самоцінність і смисл у реалізації обраної професійної діяльності.

Процес професійної підготовки майбутніх психологів проходить у взаємодії з викладачами психологічних дисциплін, які теж виступають для студента-психолога носіями професійної ментальності та певних особистісних і професійних ціннісних орієнтацій. Наявність ціннісної позиції між викладачами і студентами, усвідомлення того, що кожен учасник педагогічної взаємодії виступає найважливішою цінністю має слугувати трансформації системи особистісних цінностей студента-психолога в професійні, що в подальшому стане надійною запорукою успішності його професійного Я-образу як конкурентоспроможного психолога в сфері консультування чи тренінгової діяльності. Саме в цьому нам бачиться тісне переплетення аксіологічної та особистісно-орієнтованої методологій, які, за нашим переконанням, мають стати основою сучасної професійної підготовки майбутніх психологів.

У зв'язку із зазначеним вище вважаємо, що професійна підготовка майбутнього психолога, перш за все, має бути пов'язана з формуванням системи професійних цінностей майбутнього психолога, сприяти усвідомленню студентом цінності власної особистості та цінності себе у якості фахівця соціально-значущої професії, в межах виробничої практики забезпечувати можливість розкриття потенційних можливостей майбутнього фахівця та формувати позитивне ставлення до іншої особистості як до виключної цінності, що виступає ключовим правилом професійної діяльності психолога — бачити в особистості спроможність до розвитку, змінюваності та самовдосконалення. Такого ціннісного ставлення до особистості людини, яка потребує психологічної допомоги, майбутньому психологу можливо досягнути лише маючи власний досвід самовдосконалення, в ході якого ціннісно-особистісна взаємодія учасників навчального процесу дозволила віднайти самоцінність та віру в себе як успішного фахового психолога-практика.

Психологічна технологія професійної підготовки майбутнього психолога має враховувати ті факти, що кожен індивід, який обрав психологічний фах, має власні індивідуальні відмінності інтелектуального, емоційно-вольового та особистісного розвитку, володіє різним рівнем потенційних можливостей і своєрідним життєвим досвідом. Успіхи оволодіння ним професійними знаннями залежать від зацікавленості та наявності мети професійного розвитку, можливості її досягнення, а також відповідності системи особистісних цінностей аксіологічному полю професійної діяльності. І однією з головних умов побудови психологічної технології фахової підготовки має стати врахування особистісної та професійної змінюваності особистості майбутнього психолога, який знаходиться у ситуації поступального розвитку, що неодмінно позначається на прийнятті навчального середовища, об'єктивності особистісних цінностей та їхньої трансформації у систему професійних ціннісних орієнтацій та побудову ієрархії професійних цінностей в цілому. А також варто враховувати те, що сформовані професійні цінності майбутнього психолога мають співпадати із вимогами і запитамі суспільства.

Висновки. Таким чином, необхідність перегляду методологічних основ професійної підготовки майбутніх психологів з точки зору підготовки особистості до засвоєння не лише теоретичних і практичних фахових вмінь, а оволодіння аксіологічним полем фахової діяльності зумовлюється соціально-значущою формою діяльності психолога, як професії «допомогаючого» типу. Оскільки високий рівень виконання професійних обов'язків психологом, на нашу думку, забезпечується не лише необхідною сумою знань, умінь і навичок, відповідними здібностями та професійно важливими якостями особистості, а й синергійністю особистісних та професійних цінностей студента-психолога на етапі оволодіння фахом. Такий зміст професійної підготовки, за нашим переконанням, спроможна забезпечити психологічна технологія, яка реалізує положення ціннісно-особистісного методологічного підходу, одним із пріоритетних завдань якого має стати інтегрованість особистісного та професійного аксіологічного поля студента-психолога, що поряд з особистісним та професійним зростанням сприятиме виробленню таких життєвих ціннісних компетентностей, які б забезпечували майбутніх фахівців не лише певною сумою знань, а й вміннями застосовувати знання в теоретичній, пізнавальній та практичній професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в обґрунтуванні та впровадженні ключових положень ціннісно-особистісного методологічного підходу в процес професійної підготовки майбутнього психолога у вищому навчальному педагогічному закладі.

Список використаних джерел та літератури

1. Акмеология: Учебное пособие /А. Деркач, В. Зазыкин.— Спб.: Питер, 2003.— 256 с.
2. Анцыферова Л. И. Личность с позиции динамического подхода // Психология личности в социалистическом обществе. личность и ее жизненный путь. М.: Наука, 1990.— С. 18-23.
3. Бондаревская Е. В. Теория и практика личностно-ориентированного образования / Е. В. Бондаревская. — Ростов н/Д: Феникс, 2000.— 167 с.
4. Бондаревська І. О. Ціннісні орієнтації як компонент смислового змісту гендерної ідентичності / І. О. Бондаревська // Актуальні проблеми психології / За ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. — К.: Міленіум, 2004. — Т.1. — Ч.12. — С. 8 — 11.
5. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. — К.: ІЗМН, 1998.— 204 с.
6. Буякас Т. М. Ценностно-смысловая сфера профессионала // Мир психологии. — 1997.— № 3. — С. 7-17.
7. Дьяконов Г. В. Діалогічна концепція гуманітарно-культурної освіти на психолого-педагогічному факультеті / Педагогіка вищої та середньої школи.— 2013. — вип.37. — С. 32-37.

8. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития. М.: Академия, 2006. — 240 с.
9. Карпенко З. С. Аксиологічна психологія особистості. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2009. — 512 с.
10. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. О месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира. — М.: Изд-во АН СССР, 1957. // интернет ресурс
11. Радчук Г. К. Структурні та динамічні характеристики ціннісних орієнтацій студентів [Текст]/Г. К. Радчук // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. — 2009. — № 5. — С.135-140.
12. Сапогова Е. Е. Психология развития человека. М.: Аспект Пресс, 2005.— 460 с.
13. Сериков В. В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии: монография / В. В. Сериков. — Волгоград: Перемена, 1994.— 150 с.
14. Семиченко В. А. Приоритеты профессиональной подготовки: деятельностный или личностный подход? // Непрерывное профессиональное образование: проблемы, поиски, перспективы: Монография / Под ред. А. Зязюн /. — Киев: Випол, 2000. — 636 с.
15. Сидоренко Е. В. Технологии создания тренинга. От замысла к результату.— СПб.: ООО «Сидоренко и Ко», 2007.— 336 с.
16. Татенко В. А. Субъект психической активности в онтогенезе [Текст]: дис... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Татенко В. А.; Киевский ун-т им. Тараса Шевченко. — К., 1997. — 373 с.
17. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. М.: Наука, 1982, 2007. — 456 с.

References

1. Akmeologiya: Uchebnoe posobie /A. Derkach, V. Zazyikin.— SPb.: Piter, 2003.— 256 s.
2. Antsyferova L. I. Lichnost s pozitsii dinamicheskogo podhoda. // Psihologiya lichnosti v sotsialisticheskom obschestve. Lichnost i ee zhiznennyiy put. M.: Nauka, 1990.— S. 18-23.
3. Bondarevskaya E. V. Teoriya i praktika lichnostno-orientirovannogo obrazovaniya / E. V. Bondarevskaya. — Rostov n/D: Feniks, 2000.— 167 s.
4. Bondarevskaya I. O. Tsinnisniy orientatsiyi yak komponent smislovogo zmlstu gendernoyi Identichnosti / I. O. Bondarevskaya // Aktualni problemi psihologiyi / Za red. S. D. Maksimenka, L. M. Karamushki. — K.: Millenium, 2004. — T.1. — Ch.12. — S. 8 — 11.
5. Beh I. D. Osobistno zorlentovane viovannya: Naukovo-metod.poslbnik. — K.: IZMN,1998.— 204 s.
6. Buyakas T. M. Tsenostno-smyslovaya sfera professionala // Mir psihologii. — 1997.-№ 3.— S.7-17.
7. Dyakonov G. V. Dialogichna kontseptsiya gumanitarno-kulturnoyi osviti na psihologo-pedagogichnomu fakulteti / Pedagogika vischoyi ta serednoyi shkoli.— 2013. — vip.37. — S. 32-37.
8. Zeer E. F. Psihologiya professionalnogo razvitiya. M.: Akademiya, 2006.— 240 s.
9. Karpenko Z. S. Aksiologichna psihologiya osobistosti. — Ivano-Frankivsk: Lileya-NV, 2009.— 512 s.
10. Rubinshteyn S. L. Bytie i soznanie. O meste psicheskogo vo vseobshchey vzaimosvyazi yavleniy materialnogo mira. — M.: Izd-vo AN SSSR, 1957. // Internet resurs Oshibka! Nedopustimyy ob'ekt giperssylki.
11. Radchuk G. K. Strukturni ta dinamichni harakteristiki tsinnisnih orientatsiy studentiv [Tekst]/G. K. Radchuk // Nauka i osvita: Naukovo-praktichnyi zhurnal Pivdenного naukovogo Tsentru APN Ukraini. — 2009. — № 5. — S. 135-140.
12. Sapogova E. E. Psihologiya razvitiya cheloveka. M.: Aspekt Press, 2005.— 460 s.
13. Serikov V. V. Lichnostnyiy podhod v obrazovanii: kontseptsiya i tehnologii: monografiya / V. V. Serikov. — Volgograd: Peremena, 1994.— 150 s.
14. Semichenko V. A. Prioritety professionalnoy podgotovki: deyatelnostnyiy ili lichnostnyiy podhod? // Nepreryivnoe professionalnoe obrazovanie: problemy, poiski, perspektivy: Monografiya / Pod red. A. Zyazyun /. — Kiev: Vipol, 2000. — 636 s.
15. Sidorenko E. V. Tehnologii sozdaniya treninga. Ot zamyisla k rezultatu.— SPb.: ООО «Sidorenko i Ko», 2007.— 336 s.
16. Tatenko V. A. Sub'ekt psicheskoy aktivnosti v ontogeneze [Tekst]: dis... d-ra psihol. nauk: 19.00.01 / Tatenko V. A.; Kievskiy un-t im. Tarasa Shevchenko. — K., 1997. — 373 s.
17. Shadrikov V. D. Problemy sistemogenezа professionalnoy deyatelnosti. M.: Nauka, 1982, 2007. — 456 s.

В. В. Волошина

кандидат психологических наук, доцент,
доцент кафедры теоретической и консультативной психологии
Института социологии, психологии и социальных коммуникаций
НПУ имени М. П. Драгоманова, г. Киев

**МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО ПСИХОЛОГА В ВЫСШЕМ
ПЕДАГОГИЧЕСКОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ****Резюме**

В статье осуществлен теоретический анализ методологических основ профессиональной подготовки будущего психолога в высшем педагогическом учебном заведении. Обосновывается необходимость разработки психологической технологии профессиональной подготовки будущего психолога с учетом положений ценностно-личностного подхода.

Ключевые слова: методология, технология, ценностно-личностный подход, профессиональная подготовка, будущий психолог.

V. V. Voloshyna

Ph.D. Associate Professor Ph.D.
Department of Theoretical and counseling psychology
Institute sociology, psychology, social communications
NPU M. P. Dragomanov Kiev, Ukraine

**METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FUTURE PSYCHOLOGISTS'
TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT****Abstract**

Theoretical analysis of methodological principles of professional preparation of future psychologist is carried out in higher pedagogical educational establishment are considered in this article. Subject of study is the modern stage of development of higher education in the field of psychological knowledge, that needs rethinking of the system of preparation of future practical psychologists with the aim of improvement and some challenge into detail of specializations with the revision of levels of qualifying requirements. The basis of that system of professional values of a specialist and his professional activity must be mortgaged exactly in the institution of higher education. Summarizing key positions of methodological approaches of professional preparation of future psychologists it is noticed that one of leading factors of professional preparation of above-mentioned scientific position are valued orientations and values of future specialist, that create the central kernel of sense-creating positions of personality both in individual and professional development.

As a result we consider that professional preparation of future psychologist, foremost, are to be related to forming of the system of professional values of future psychologist, to assist in realization of value of own personality and value of a student in the quality of specialist of social-meaningful professional, within the limits of productive practice to provide possibility of opening of potential possibilities of future specialist and form positive attitude toward other personality as to the exceptional value that comes forward as a key rule of professional activity of psychologist — to see in personality possibility for development, altering and self-perfection.

Keywords: methodology, technology, values and personal approach, training, future psychologist.

Стаття надійшла до редакції 1.10.2013